

Kunnskapsdepartementet

RETHOS- Retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene

Ekspedisjonssjef og leder av styringsgruppen for RETHOS
Toril Johansson, Kunnskapsdepartementet

Bakgrunn for forslaget

Meld. St. 13 (2011-2012)
*Utdanning for velferd –
Samspill i praksis*

Meld St 16 (2016-2017)
*Kultur for kvalitet i høyere
utdanning*

Budskap i Samspillsmeldingen

- Utdanning og forskning må fremskaffe kunnskap og kompetanse som er rettet mot tjenestenes og brukernes behov
- Tjenestene må sikres økt innflytelse på det faglige innholdet i utdanningene
- Studentene må forberedes på arbeidsoppgaver og arbeidsmåter i fremtidens helse- og velferdstjenester

Kvalitetsmeldingen om rammeplaner

- Kritikk av rammeplanene:
  - begrenser den faglige friheten til institusjonene
  - hemmer nytenkning
  - delvis er i utakt med utviklingen i tjenestene, skolene og annet relevant arbeidsliv.
- Over tid redusere bruken av rammeplaner og i større grad overlate utviklingen av læringsutbyttet til et samarbeid mellom utdanningene og arbeidslivet

Samspillsmeldingens konklusjon:

- Behov for bedre styring og mekanismer på nasjonalt nivå for å sikre at forventningene til utdanningene oppnås

Nytt styringssystem

Det nye styringssystemet

1. **Universitets- og høgskoleloven** gir hjemmel for faglig styring av utdanningene gjennom rammeplaner
2. **Felles forskrift for rammeplan** for grunnutdanningene med følgende innhold:
  1. felles formål for alle utdanningene
  2. felles læringsutbyttebeskrivelse for alle utdanningene
  3. krav til praksis
  4. utforme rammer til retningslinjene for hver enkelt utdanning
3. **Retningslinjer** for hver utdanning

Målet med nasjonale retningslinjer

Nasjonale retningslinjer som er basert på

- tjenestenes kompetansebehov og brukernes behov for kvalitet i tjenestene
- oppdatert og forskningsbasert kunnskap
- sentrale politiske føringer og nasjonale reformer
- utvikling av utdanningssektoren og helse- og sosialsektoren
- nasjonalt og internasjonalt regelverk

Nasjonale retningslinjer

For den enkelte utdanning skal retningslinjene inneholde:

- Formålsbeskrivelse
- Læringsutbyttebeskrivelser i tråd med NKR
- Krav til oppbygging av studiene for den enkelte utdanning

Retningslinjene kan stille krav til praksisdelen av utdanningen, - fra input til output.

Retningslinjene er førende for institusjonenes arbeid med utdanningene

Retningslinjene skal være på et overordnet nivå

De skal definere en nasjonal minstestandard for sluttkompetanse og samtidig gi handlingsrom til fagutvikling, nyskaping og institusjonell tilpasning ved den enkelte institusjon

Kunnskapsdepartementets forventninger til UH-sektoren

Kunnskapsdepartementet

RETHOS- Retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene

Prosjektleder Irene Sørås, RETHOS

Hva er på høring?

Innholdet i retningslinjene,
dvs beskrivelsene av formål,
læringsutbyttene,
studiets oppbygging og praksis

Layout og form vil harmoniseres

Hva er på høring?

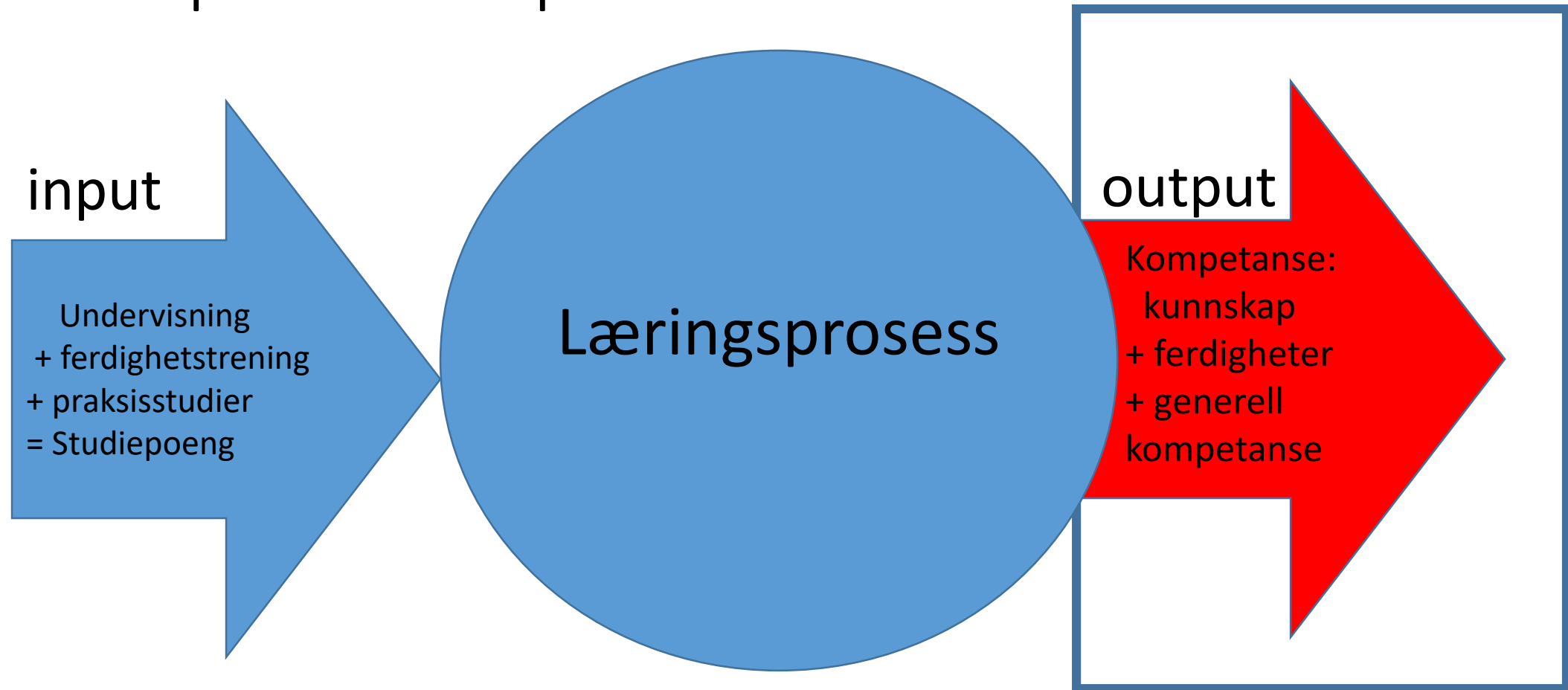
Fase 1: Med rammeplan

- Barnevernspedagog
- Bioingeniør
- Ergoterapeut
- Fysioterapeut
- Radiograf
- Sosionom
- Sykepleier
- Vernepleier

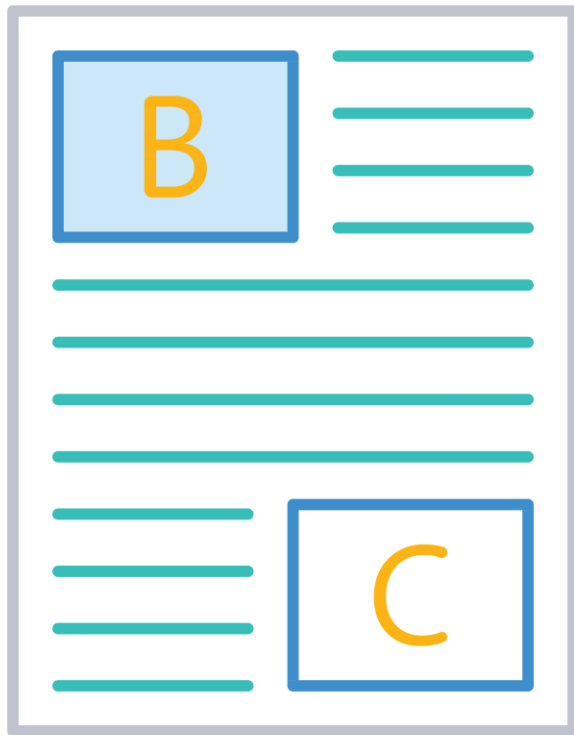
Fase 2: Uten rammeplan

- Audiograf
- Provisorfarmasøyt
- Reseptarfarmasøyt
- Klinisk ernæringsfysiolog
- Medisin
- Tannlege
- Optiker
- Ortopediingeniør
- Psykolog
- Tannpleier
- Tanntekniker

Fra input til output

De gamle rammeplanene

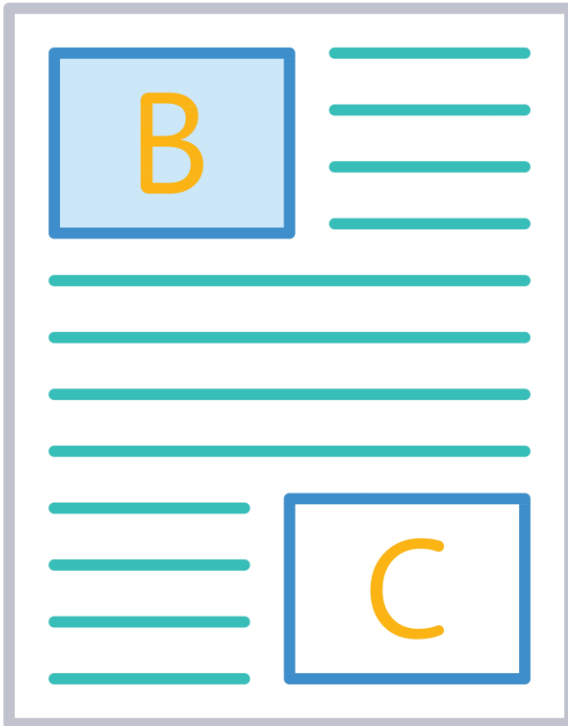

- Styring av utdanningene gjennom input
- Detaljert beskrivelse av studiets innhold med angivelse av studiepoeng
- Beskrivelse av studiets organisering
- Beskrivelse av praksisstudiet
- Beskrivelse av vurderingsformer

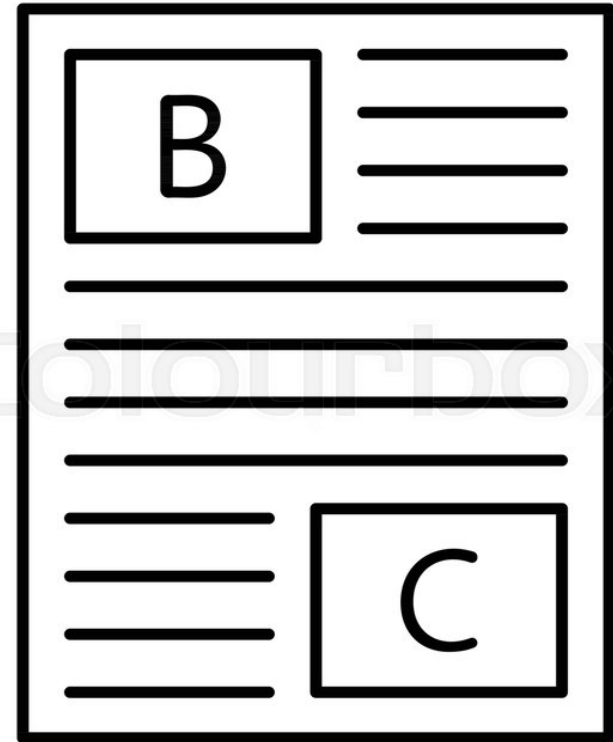

Skifte til nytt styringssystem

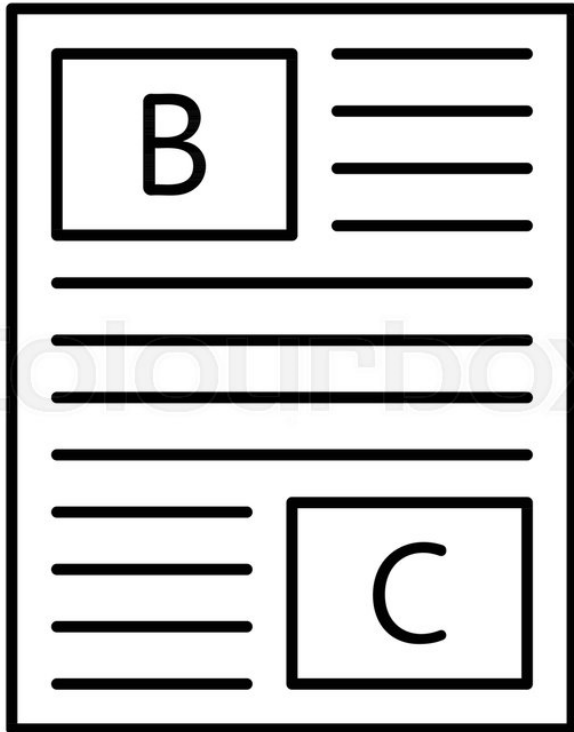
Rammeplaner

Nasjonale retningslinjer

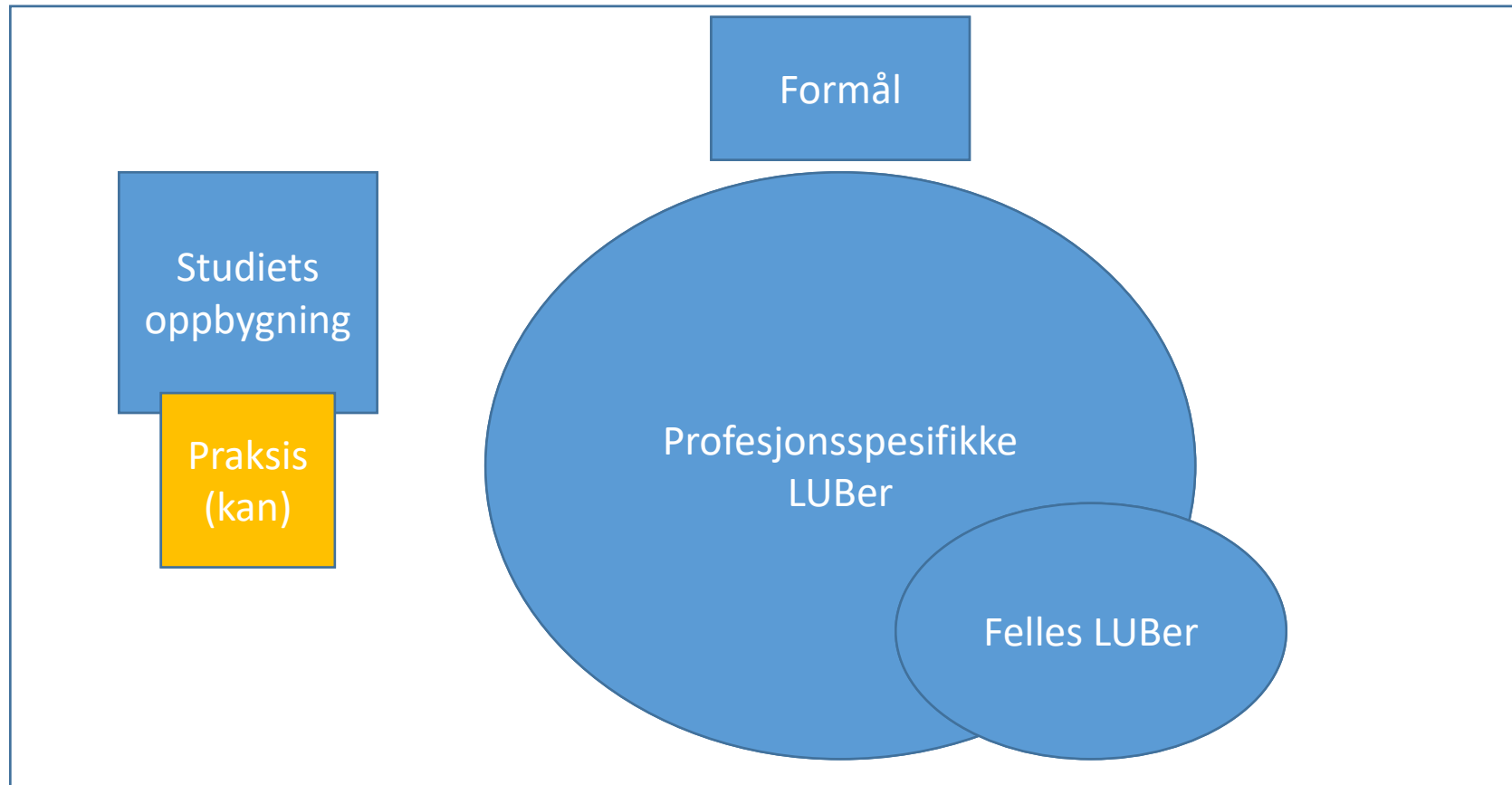

Nasjonal retningslinje

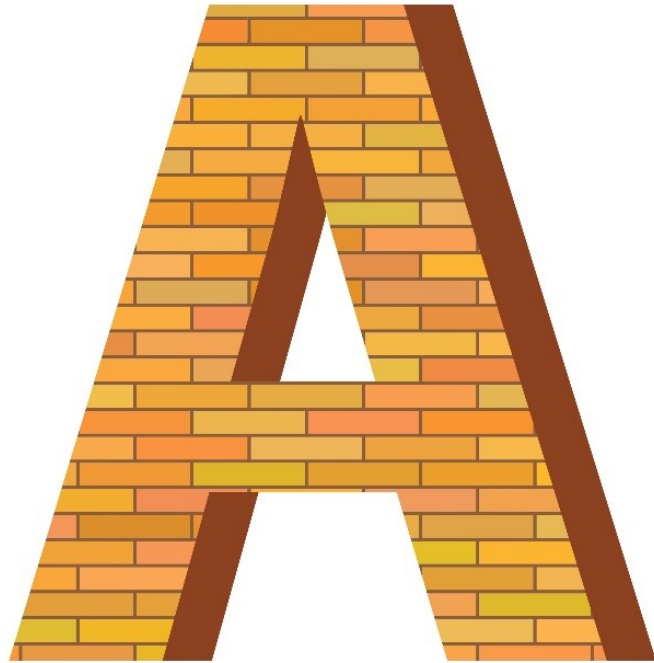

- Outputbasert styring av utdanningene
- Hvilken sluttkompetanse skal alle kandidatene gå ut med?
- Hvordan man oppnår at kandidatene går ut med den angitte sluttkompetansen, er i stor grad opp til utdanningsinstitusjonene
- Faglig frihet – lokal profil

Innholdet i retningslinjen

Studiets oppbygging

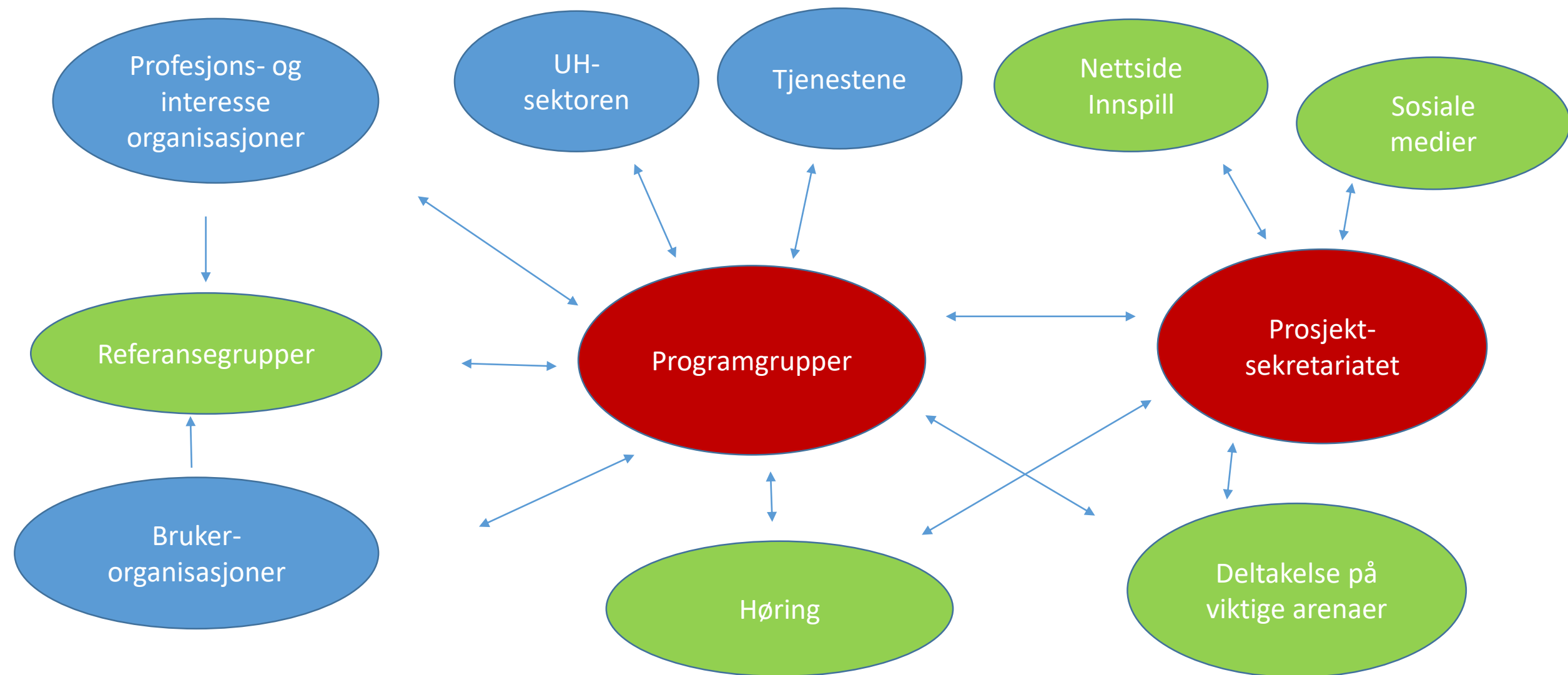

- Virkemidler som skal sørge for at kandidatene sitter igjen med sluttkompetanse beskrevet i retningslinjen
- Beskrives på et overordnet nivå i retningslinjen
- Institusjonene bestemmer virkemidler mer konkret i de lokale planene
- Dette gir nye muligheter for institusjonene

Programgruppens sammensetning

- Representanter fra utdanningene, tjenestene, studentene og forskningsmiljøer
- Representantene skal ha inngående kunnskap om:
  - a) Tjenestenes kompetansebehov og brukernes behov for kvalitet i tjenestene
  - b) Oppdatert og forskningsbasert kunnskap
  - c) Sentrale politiske føringer og nasjonale reformer
  - d) Utvikling av utdanningssektoren og helse- og sosialsektoren
  - e) Nasjonalt og internasjonalt regelverk

Forankringsarbeid: aktører og forankringspunkter

Samarbeid på tvers av programgruppene

Alle programgruppene i fase 1 har hatt et samarbeidsmøte der de måtte vurdere felles læringsutbyttebeskrivelser med de øvrige

Juni: Samtlige 19 programgrupper skal møtes for å vurdere felles læringsutbyttebeskrivelser

Erfaringer fra arbeidet

Utfordringer:

Bruken av NKR: "De som er fra akademia var fortrolig med kvalifikasjonsrammeverket og hadde erfaring med å arbeide med fag/LUB arbeid"

Balanse mellom både å utforme tydelige LUBer og LUBer på et overordnet nivå

Retningslinjene

- Mye felles:
- Felles forskrift angir 12 områder med læringsutbyttebeskrivelser som alle skal ha
  - Mange av utdanningene retter seg mot mange av de samme målgruppene
  - Mange av utdanningene har sitt virke i de samme systemene
  - Alle utdanningene skal ha en akademisk innretning

Samtidig skal det fremgå hvilken utdanning det er

NB! Retningslinjene skal operasjonaliseres på institusjonsnivå: konkretisering og profilering

NB! Det er de lokale institusjonene det skal føres tilsyn med

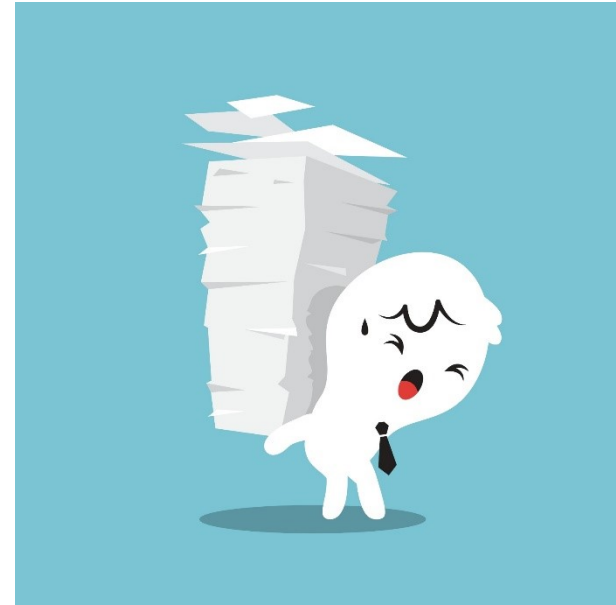
Høringen

Sendt ut til over 800 høringsinstanser
Åtte utdanninger

Utfordring:

Antall høringsinstanser og antall utdanninger

⇒ behov for god håndtering av stor informasjonsmengde og samtidig gi rom for fritekst og fleksibilitet

Om formen på høringen

Hvorfor ikke ren fritekst, men Questback?

Uvanlig omfattende høring Behov for en måte å systematisere høringsinnspill
Behov for å kunne generere oppsummeringer
Behov for å kunne gå i dybden
I underkant av én måned til gjennomgang i KD

Hvordan koordinere høringsinnspill?

Alternativ 1) Hver organisasjonsenhet kan printe ut en PDF av hele høringen og fylle ut
Koordinator kan fylle ut en endelig besvarelse for hele organisasjonen

Alternativ 2) Hver organisasjonsenhet gir sitt eget høringssvar

Om formen på høringen

- Man svarer på høringen for én eller flere utdanninger
- Flesteparten av spørsmålene er like for alle utdanningene
- Noen spørsmål er særegne for utdanningene
- En del skalaspørsmål med begrunnelse
- Det er gode muligheter for å gi andre høringsinnspill enn de som er spurt om

Tidsplan fase 1

Hva	Når
Oppstartskonferanse fase 1	7-8. september 2017
Programgruppene utarbeider utkast til retningslinjer	8. september 2017- 1.mars 2018
Utkast retningslinjer sendes sekretariatet	1. mars 2018
Sekretariatet forbereder høring	1. mars 2018 -1.april 2018
Høring	17. april -1.august 2018
Systematisering av høringsinnspill	1. august -20. august 2018
Programgruppene bearbeider høringsinnspill Nytt utkast til retningslinjer	21. august -26. oktober 2018
Styringsgruppebehandling av retningslinjene	13. november 2018
KD vedtar retningslinjene	November - desember 2018
Implementering	Høst 2020

Kunnskapsdepartementet

RETHOS- Retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene

Prosjektmedarbeider Natalina Heia, RETHOS

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

- Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanningene § 2: *"Læringsutbyttebeskrivelsene skal være i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring."*

<https://www.nokut.no/norsk-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring/>

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Departementets definisjon:

- Et kvalifikasjonsrammeverk er en samlet, systematisk og nivådelt beskrivelse av formelle kvalifikasjoner som kan oppnås innenfor et utdanningssystem.
- Rammeverket er en systematisk beskrivelse av nivå og oppnådd kompetanse for nivåene i det norske utdanningssystemet. Nasjonale kvalifikasjonsrammeverk er basert på nasjonens utdanningssystem, viser nivå og progresjon og sammenheng til arbeidsliv og samfunnsliv.

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

- Det grunnleggende elementet i et kvalifikasjonsrammeverk er at kvalifikasjonene beskrives gjennom læringsutbytte og ikke gjennom innsatsfaktorer
- Det er hva kandidaten kan ved endt utdanning som beskrives, og ikke hva vedkommende har måttet gjøre for å komme dit
- Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanningene:
  - Hovedvekt på læringsutbyttebeskrivelser
  - Formål, studiets oppbygging og praksis

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

De ulike nivåene i rammeverket skal representere en progresjon som beskriver en stigende grad av kompleksitet. Dette gjelder selve kunnskapen, ferdigheten, situasjonen den skal anvendes i, og forventningene til selvstendighet, analyse, vurdering og nyskaping hos den som anvender kunnskapen og ferdighetene.

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Nivåbeskrivelsene har som mål å beskrive hvilke kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse det kan forventes at alle kandidater som har fullført utdanning på det aktuelle nivå skal inneha, uavhengig av fagområdet utdanningen er tatt innenfor.

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Blooms taksonomi er inndelt i tre læringsområder: det *kognitive* området (som angår innlæring av faglig kunnskap), det *psykomotoriske* området (som angår handling og utøvelse, altså ferdigheter) og det *affektive* området (som gjelder følelser, holdninger, innstillinger og verdier).

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Kunnskaper: Kunnskaper er forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper, prosedyrer innenfor fag, fagområder og/eller yrker.

Ferdigheter: Evne til å anvende kunnskap til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter – kognitive, praktiske, kreative og kommunikative ferdigheter.

Generell kompetanse: Generell kompetanse er å kunne anvende kunnskap og ferdigheter på selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i utdannings- og yrkessammenheng.

Nivå 6.2 - Bachelor

Kunnskap

Kandidaten ...

- har bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor fagområdet
- kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet
- kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet
- har kunnskap om fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

- Det er viktig å være presis med hensyn til begrepene i NKR. Hvis læringsutbyttebeskrivelsen inneholder andre begreper risikerer man at læringsutbyttet blir uklart. En annen fare er at nivået kan bli feil, når man ikke forholder seg til begrepene på det aktuelle nivået i NKR
- En som leser læringsutbyttebeskrivelsen må kunne få en tydelig forståelse av utdanningens faglige innhold og profil, og kunne bruke læringsutbyttebeskrivelsen til å skille mellom ulike studier

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Departementet har angitt blant annet disse punktene som formålet med kvalifikasjonsrammeverket:

- dreie oppmerksomheten fra undervisning til læring – fra innsatsfaktorer til læringsutbytte
- beskrive de faktiske forskjellene i læringsutbytte mellom de ulike nivåene
- legge til rette for livslang læring
- gjøre kvalifikasjonene mer forståelige for yrkeslivet og samfunnet generelt, og klargjøre hva slags overordnede kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse den enkelte kandidat egentlig har
- lette godkjenningen av kvalifikasjoner over landegrensene

Oppsummering

- Læringsutbyttebeskrivelsene skal være i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring
- Rammeverket er en systematisk beskrivelse av nivå kompetanse for hvert nivå
- Det grunnleggende elementet i et kvalifikasjonsrammeverk er at kvalifikasjonene beskrives gjennom læringsutbytte og ikke gjennom innsatsfaktorer
- Minste felles multiplum

www.regjeringen.no/RETHOS